

Dienst Justitiële Inrichtingen
Ministerie van Veiligheid en Justitie

open

Coachen met
je smartphone

OPEN ontmoetingen

“Laten we trots zijn op
ons forensisch systeem”

8 deelnemers
recenseren workshops!

PAGINA 6:

**‘Snap de logica
van politici’**

Theo Bos: “Eens per jaar kunnen we netwerken buiten alle bureaucratie om. Dat is minder vanzelfsprekend dan het lijkt maar wel heel plezierig.”

Jaap de Jong: “In onze stand trad een waarzegster op. Een prachtig contrast met de stand tegenover ons: die van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum!”

Magazine on the Spot

Drie redacteuren, een fotograaf, een vormgever, een redactietafel én een congres. Het resultaat? Magazine on the Spot: een digitaal magazine van 24 pagina's dat uw congres of event op memorabele wijze in woord en beeld verslaat. Met pakkende interviews, rake sfeerbeschrijvingen, schitterende foto's, recensies van workshops en veel reacties na afloop. En het mooie is: al de volgende ochtend ligt het in uw digitale postvak. Meer weten? www.magazine-on-the-spot.nl

COLOFON

Redactie
Frank Wijvekate, Eric Went
en Karlijn Broekhuizen
Eindredactie
Eric Went
Vormgeving
Nanda Alderlieste
Fotografie
Sanneke Fisser
Productie
SPITZ congres en event

Inhoud

pagina 22

pagina 8

pagina 12

pagina 7

‘Hoe opener, hoe zichtbaarder voor de buitenwereld!’

Petra Schaftenaar, manager van Forensisch Psychiatrische Kliniek Inforsa, was dit jaar voor het eerst lid van de Programmaraad. Deze raad had de mooie taak een selectie te maken uit de vele voorstellen die binnen kwamen op de oproep.

Tekst Karlijn Broekhuizen | Beeld Sanneke Fisser

Waarom mocht u dit erebaantje uitvoeren?

“Al jaren ben ik vaste bezoeker van het Festival Forensische zorg; ik vind het een fantastisch evenement waar mensen uit het veld elkaar kunnen ontmoeten. Aangezien ik wel ideeën had over de inhoud van het festival, heb ik mijzelf aangeboden. Ik bleek een goede combinatie van iemand die het leuk vindt om te doen, het veld kent en mee wil denken over de inhoud.”

Kon de programmaraad uit de voeten met het thema ‘open’?

“Het is een wat algemeen thema, maar wel één waar je veel verschillende kanten mee op kunt. Ik vind het persoonlijk een mooi onder-

werp, omdat het belangrijk is ons als sector open te stellen. Hoe opener, hoe zichtbaarder je bent naar de buitenwereld.”

Er zijn maar liefst 140 voorstellen voor workshops en sessies binnengekomen, waarvan ongeveer de helft geselecteerd kon worden. Hoe pakten jullie deze monsterklus aan?

“Sommige bijzondere initiatieven verdienen het om onder de aandacht gebracht te worden. Bovendien wilden we het thema ‘open’ zo breed mogelijk terug laten komen. Wat betekent ‘open’ voor patiënten, voor de beweging naar de samenleving en voor de medewerkers onderling?

Is er veel en lang vergaderd?

“Daar was ik wel even bang voor. De programmaraad bestaat echter uit zes professionals, die het veld goed kennen. Daarom hadden we vaak aan een half woord genoeg. Thuis hadden we van tevoren een persoonlijke selectie gemaakt, en was er vaak slechts een kleine toelichting nodig om de ander te overtuigen van het belang van een voorstel.”

En het eindresultaat?

“Dat is een programma vol pareltjes. Ik durf gerust te beweren dat het aanbod op deze dag een afspiegeling is van de huidige stand van zaken in het forensische veld. Het is een dag van ontmoetingen en nieuwe verbindingen.”

Fokelette Coelingh: “De laatste workshop vond ik het meest indrukwekkend: Theater in de FPK. Die stukjes waren geweldig. Jammer dat ik niet de hele voorstelling heb gezien. Nu kan het niet meer.”

Selina Baarda: “Als ik mensen over mijn werk vertel, lopen de emoties hoog op. Zoveel onwetendheid. De documentaire over de longstay laat de maatschappij perfect zien wat wij doen.”

8
FFZ
talks

2496
minibroodjes

1581
glaasjes
koffie

16
zalen
DePerserij,
HetDouchelokaal
& DeJutekelder

630 koptelefoons

67 workshops
inclusief
8 talks

140
reacties op
de oproep

727 badges

203
sprekers/
standhouders

716 DEELNEMERS
inclusief de
sprekers

28 STANDS OP
ERVARINGSTERRAS

Jaap Kort: “De forensische zorg is een dure vorm van gezondheidszorg. Deze dag leert dat we er opnieuw naar moeten kijken.”

Julia Leong: “Een uitstekend georganiseerde dag. Ook voor ons als sprekers. We kwamen binnen en werden direct goed ontvangen.”

‘Benader een politicus als een patiënt’

Politici verzinnen nooit iets zelf, en zijn vooral bezig om zichzelf te positioneren. Het onderwerp en de inhoud zijn daar vaak ondergeschikt aan. Hoe we dan toch van ze kunnen profiteren? “Veel draait om timing”, stelt oud CDA-kamerlid Ciska Joldersma.

Tekst Eric Went | **Beeld** Sanneke Fisser

Snap de logica van anderen. Dat was de achtergrond van het debat over de relatie tussen de politiek en de forensische zorg. Het belang van de sector is om aan 's lands beleidsmakers voor het voetlicht te brengen waar de forensische zorg voor staat. Maar werkbezoeken van politici hebben lang niet altijd het gewenste effect. Hoe dat komt? Joldersma: “Je moet politici geven wat ze nodig hebben.”

In haar optiek wil een politicus zich primair positioneren. “Vaak heeft dat met timing te maken. Dat moet je zien te doorgronden. Als je dat weet kan je op tijd zaken insteken die voor jou van belang zijn. Weet ook dat een

politicus zelf nooit iets nieuws verzint. Maar hij is wel altijd hongerig naar kennis waarmee hij zich kan profileren. Zorg dus dat je op het goede moment de juiste hapjes opdist.” Volgens Joldersma is het zaak dat de forensische zorgsector gaat beseffen dat politiek ‘gewoon een vak’ is. “Het gaat politici niet primair om de patiënt. Als je dat weet, dan kan je echt wel wat met ze. Focus je op wat zij willen weten. Gebruik je invoelingsvermogen. Probeer in te schatten wat het juiste moment is om een debat in te kaderen.”

De uitdaging is eigenlijk een bekende, stelt Joldersma: “Zie een politicus als een patiënt.

Beide doen niet altijd wat je zou willen. Maar je kunt wel proberen om ze in goede banen te leiden.”

Verkramping

Ook andere wegen leiden naar Rome, stelde Coen van Gestel, directeur Zorg van De Waag. “Zo lukt het ons vaak om via ambtenaren achter de politici te praten over zaken die er echt toe doen. Met ambtenaren van DJI zagezegd. Langs die weg hopen we het samenhangende verhaal te kunnen vertellen.” Een andere mogelijkheid is invloed uitoefenen via de media. Iets waar de sector steeds beter in wordt, aldus een representant van DJI. “Vroeger was er een verkramping als er een journalist aan de lijn hing. Nu hebben veel instellingen een eigen PR-afdeling.” De politicus bespelen via de media kan zeker helpen, beaamt Joldersma: “Een politicus steekt de thermometer in de samenleving. Via de media kan de sector het klimaat veranderen. Maar vergeet ook niet te zoeken naar de marges waarbinnen je met die politicus zelf aan de gang kunt.”

Onrust in de wijk

‘Zeg zedendelinquent, en er ontstaat paniek’

Ex-gedetineerden moeten een plek terugkrijgen in de samenleving. Maar hoe reageert de maatschappij daarop? En hoe moet je daar als bestuurder mee omgaan? Wouter Kolff, burgemeester van Veenendaal, Jacco Groeneveld van Reclassering Nederland en Hjalmar van Marle, hoogleraar commissie ethiek EFP kunnen het niet eens worden.

Tekst Karlijn Broekhuizen | **Beeld** Sanneke Fisser

Toen burgemeester Kolff geconfronteerd werd met de terugkeer van een zedendelinquent in zijn gemeente, lichtte hij de bewoners ‘passief’ in. Nadat het nieuws was uitgelekt op sociale media, informeerde hij de omwonenden in kleine groepen. “Als burgemeester ben je verantwoordelijk voor de veiligheid van de inwoners en voor de openbare orde. Veel ouders hebben er moeite mee dat zo iemand bij hen in de buurt komt wonen; die gevoelens moet je wel onderkennen.” Van Marle vindt het de maatschappij op z’n kop. “Waarom moet je iedereen willen informeren? Zodra het woord zedendelinquent valt, ontstaat er paniek. Het informeren is

geen recht; je moet verstandig handelen.” Hij onderschrijft het belang van een fatsoenlijke rechtsstaat en van vertrouwen in de overheid. “Ik zou tegen burgers zeggen: dat hier een pedofiel komt wonen gaat jullie helemaal niets aan.”

It takes two...

Volgens Kolff is er altijd veel aandacht geweest voor de daders. “En gelukkig wordt dat nu meer verlegd naar de slachtoffers. Natuurlijk maak ik gedetineerden mee die coöperatief zijn, en een open houding hebben. Maar we moeten wel afspraken maken met zo iemand.”

Van Marle is het op dit punt met Kolff eens. “It takes two to tango.” Om een goede overstap naar de maatschappij te kunnen maken, is het belangrijk te handelen volgens het protocol van bijvoorbeeld een Veiligheidshuis. Van Marle ziet daar ook een rol weggelegd voor de reclassering, iets wat Groeneveld beaamt: “Er zijn vele manieren om verantwoord terug te keren in de maatschappij. Al tijdens de behandeling kun je voorbereidingen treffen voor een goede resocialisatie.” Volgens Kolff is het ook zaak om verschillende soorten delicten van elkaar te onderscheiden. Bij zedendelinquenten is de maatschappelijke onrust altijd erg groot. “In sommige wijken worden er onmiddellijk spandoeken geschilderd en wordt er poep door de brievenbus gegooid.” Groeneveld ziet ook hierin een rol weggelegd voor de reclassering: die kan de heftige emoties wegnemen door daar feiten tegenover te zetten. Kolff sluit af: “Mensen stellen het op prijs dat je je hard voor ze maakt. We lopen niet voor de feiten weg, maar we zoeken samen naar een veilige terugkeer.”

Steven de Maat: “Ruben Maes, de interviewer over onder andere de rechterlijke macht en forensische zorg, deed het geweldig. Wat kreeg hij veel informatie los!”

Doep van Dijk: “Ik vind dit altijd een hele leuke dag maar deze keer, puntje van kritiek, ging het wel erg veel over TBS. Ook in de debatten.”

Eten als therapie

Staat er bij u op de afdeling altijd een gevulde fruitschaal? En hoe gaat u om met patiënten die bijvoorbeeld nooit ontbijten? In de informatieve FFZ-talk ‘Eten als therapie’ lichtte Ap Zaalberg, onderzoeker aan het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum het belang van een gezonde levensstijl bij psychiatrische patiënten toe.

Tekst Karlijn Broekhuizen | Beeld Sanneke Fisser

De voedingstoestand waarin justitiabelen binnen komen is vaak slecht. Uit recent onderzoek blijkt dat veel gedetineerden, en dan vooral schizofrenen, ondergewicht hebben. Ook hebben psychiatrische patiënten een grotere kans om voortijdig te sterven: ze zijn kwetsbaar voor kanker en hart- en vaatziekten. Zaalberg: “Het Leger des Heils had het goed gezien: eerst het voedsel, dan pas het evangelie. Binnen de forensische zorg geldt dat ook, we hebben een verantwoordelijkheid in wat we onze cliënten te eten geven, pas dan kunnen we goed behandelen.”

Toastjes haring

Gezond eten is belangrijk voor het brein. Steeds meer onderzoek wijst op een relatie tussen wat we eten en hoe we ons gedragen. Dat geldt voor voedingspatronen en soms ook

voor afzonderlijke stoffen. Een deelnemer vroeg zich af: “Is gezond eten binnen de forensische psychiatrie niet moeilijk?” Zaalberg: “Dat hoeft niet. Wat te denken van toastjes haring in plaats van kroketten? En een rijke, heerlijke *green smoothie* bij het ontbijt? Een *green smoothie* is zo gemaakt: 40% rauwe groenten en 60% fruit is al drie keer de dagelijkse benodigde hoeveelheid.”

De FFZ-talk werd toepasselijk afgesloten met het nuttigen van een verse *green smoothie*. Een toast op beter eten in de forensische klinieken!

Meer weten? Stuur een email naar a.zaalberg@minvenj.nl.

Coachen met je smartphone

“Mijn naam is Jaap Gerretsen. Ik wist niets van de zorg. Ooit zat ik op de kunstacademie. Daar leerde ik alles over computers, films, interactieve games. Ik dacht: daar zou je ook in het onderwijs mee moeten werken. Je maakt kennis zoveel interessanter door mensen te verleiden en te prikkelen. En toen, ruim twee jaar geleden, hoorde ik van de Future of Health Award Europe. En dat je daar geld mee kon winnen. De rest is geschiedenis...”

Tekst Frank Wijvekate | Beeld Sanneke Fisser

Jaap Gerretsen en zijn partner gingen zich verdiepen in apps voor de zorg. Ze zochten contact met GGZ Centraal voor de inhoudelijke kant van de zaak. Zelf brachten ze hun eigen educatieve overtuigingen in. Dat je grote en verre idealen moet terugbrengen tot kleine stappen. Dat je mensen samen met lotgenoten moet laten optrekken. En dat online coaching door een professionele hulpverlener en de andere groepsgenoten de beste resultaten geeft.

Als de lol eraf gaat

Gerretsen: “Vergelijk het met de behandeling van een fysiotherapeut. Je krijgt huiswerk mee en slaat enthousiast aan het oefenen. Maar na een week is de lol er

al een beetje vanaf. Als je na twee weken weer bij de fysiotherapeut terugkomt, moet je toegeven dat je aan alle kanten de kantjes er af hebt gelopen. Je moet er dus een volcontinu proces van maken. Op je smartphone, met games en social media.”

Gerretsen en zijn partner vatten hun ideeën samen in een presentatie waarmee ze de jury van de Health Award wisten te overtuigen. Van het gewonnen geld bouwden ze hun eerste zorgapp, Supportr. Er volgden pilots. Succesvolle pilots. Hun app voor de GGZ sloeg aan. De rest is geschiedenis...

Meer weten? Kijk op www.qivr.co of stuur een e-mail naar jaap@qivr.co.

Hennie Nagtegaal: “Het wordt binnen het veld steeds duidelijker dat je moet samenwerken, in elkaars keuken moet kijken, en het werk onder elkaar moet verdelen. Open was dus een prima thema.”

Jacobien van de Garde: “Zoals altijd was het een inspirerende dag. Ik vat hem samen tot ‘alleen ben je sneller, samen kom je verder’.”

Open voor keuzes

Stel je bent behandelaar en hoort van je cliënt dat hij weer gebruikt. Niet zo erg dat het tot nieuwe delicten leidt, maar toch. Meld je dit aan de reclassering? En stel je bent de reclasseringswerker die dit hoort. Ga je er mee naar de officier met het risico een verder succesvolle behandeling te onderbreken?

Voor of tegen

Deze en veel meer praktijksituaties stonden centraal in de workshop ‘OPEN over keuzes’, georganiseerd door de Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG). De zaal was voor de workshop opgedeeld in twee grote vakken: voor en tegen. Deelnemers kozen per stelling waar ze stonden. Onder leiding van SVG-directeur Edwin ten Holte en experts Jules Mulder (de Waag) en Boukje Dottinga (Verslavingszorg Noord Nederland) ontstond een boeiende discussie. Eén van de meningen: “Waarom moet alles wat je doorvertelt meteen consequenties hebben? Er zijn toch tussenwegen?”

Edwin ten Holte: “Met deze workshop wilden we meer onderling begrip creëren. Het delen van elkaars beweegredenen door praktijksituaties na te bootsen, helpt daarbij.”

Meer weten? Kijk op www.svg.nl of stuur een mailtje naar info@svg.nl.

Open voor nazorg aan ex-gedetineerden met LVB

De zorgsector, de gemeente en justitie in Zutphen werken samen aan de nazorg voor ex-gedetineerden met LVB. “Zoek de beperkingen binnen je eigen organisatie. Vervolgens kan je samen de vicieuze cirkel doorbreken.”

In Zutphen en omgeving groeien de justitie- en zorgketen steeds meer naar elkaar toe. Dat gebeurt vooral in het Veiligheidshuis, waar organisaties als GGNet, Tactus, Trajectum, RO’s, het OM, DJI, de gemeente en de woningcorporatie vrijwel dagelijks in elkaars keuken kijken. En dat is nu precies wat nodig is, stelt Bert van der Laan van de gemeente Zutphen. “Wat we doen is met elkaar cliënten

blijvend volgen en een goede diagnose stellen, maar ook hun talenten in kaart brengen, de risico’s definiëren en maatwerk leveren. Het Veiligheidshuis biedt die bredere scope die nodig is om dat goed te kunnen doen.”

Het succes valt of staat met elkaar alle informatie geven die er beschikbaar is, opschalen als dat nodig is en niet alles zelf willen doen. Dat vraagt om een open instelling van alle betrokkenen en open mensen. Van der Laan: “Want iedereen zal boven zijn eigen organisatie moeten uitstijgen om deze doelgroep goed te kunnen helpen.”

Elektronische controle, een OPEN straf

Weinig onderwerpen waren in 2013 zo in het nieuws als de enkelband. In de workshop ‘Een OPEN straf’ lichtten Leander Grooten en Farida Lamrini van de Stichting Verslavingsreclassering GGZ toe hoe zij dit elektronische controlemiddel inzetten – ook in de forensische zorg.

Het expertiseteam presenteerde een casus over een cliënt die met elektronische controle

in een kliniek verbleef en daardoor sneller kon beginnen aan zijn behandeling. Grooten: “Die man gaf aan dat het bandje hem meerdere malen had geholpen in behandeling te blijven.”

Vervolgens kwam cliënt Niels aan het woord over de enkelband die hij sinds september droeg. “In plaats van ‘s nachts met vrienden te gebruiken, zat ik met mijn enkelband gewoon

thuis. Dat was veel beter.” Ervoor hij het dragen van de enkelband nog wel als een straf, wilde de zaal weten? “Nou, dat valt wel mee. Er zitten vooral voordelen aan. Ik kon de band nu combineren met een behandeling.”

Valkuilen in de behandeling bij vrouwen

De toenemende groep vrouwen in de forensische psychiatrie vraagt om een specifieke behandeling. Wat zijn valkuilen in de behandeling van vrouwen? Is speciale aandacht voor vrouwen echt noodzakelijk? Onderzoekers van ‘De Forensische zorgspecialisten’ zochten samen met de zaal naar antwoorden.

Complexe problematiek

Uit recent onderzoek naar kenmerken van 280 vrouwen in de forensische psychiatrie, komt een beeld naar voren van ernstig getraumatiseerde vrouwen met een complexe problematiek. Zij veroorzaken tijdens de behandeling veel incidenten, geweld naar anderen en vertonen manipulatief gedrag. De FAM, een specifiek voor vrouwen ontwikkeld instrument, blijkt deze incidenten goed te kunnen voorspellen. Onderzoeker Vivienne de Vogel: “We krijgen deze groep door ons onderzoek steeds beter in kaart en kunnen de behandeling daarop aanpassen.”

Daarop volgde een gesprek met de zaal aan de hand van een aantal prikkelende stellingen zoals ‘gemengd behandelen is onverantwoord’, ‘intieme relaties moeten verboden worden’ en ‘werken op een leefgroep met alleen vrouwen is te belastend voor de staf’. De zaal concludeerde dat werken met vrouwen in de forensische psychiatrie beslist geen eenvoudige taak is. Een individuele behandeling of een kleine groep kan een oplossing bieden. Een deelnemer: “Of laat eerst de vrouw individueel sterker worden en laat haar pas in de laatste fase wennen aan gemengd samenleven.” De zaal formuleerde bovendien een aantal randvoorwaarden: zorg voor een zorgvuldige risicotaxatie, een goede communicatie tussen behandelteams en een helder beleid op het gebied van anticonceptie en voorlichting.

Meer weten? Kijk op www.deforensischezorgspecialisten.nl of stuur een email naar vde vogel@hoevenkliniek.nl

Rudela Marcos: "Mijn dag begon met Van moeten naar willen. Kwam er een kerel te laat binnen die veel stampij maakte. Hij vroeg ook nog twee minuten spreektijd. Ik was de enige die erin trapte."

Aranea Bosch: "Thema's als doorstroming en zedendelinquenten sluiten goed aan bij de huidige ontwikkelingen in de tbs-wereld."

Na het eerste kopje koffie werden de deelnemers uitgenodigd plaats te nemen in De Perserij en De Jutekelder en hun koptelefoon op te zetten. Een warme stem nam hen mee op reis. Een reis naar een landschap waar alles mogelijk was. "Voor u ligt een lange, lange weg..."

Sommige dingen hebben even tijd nodig. Bewuste tijd. Aandacht.

Kunt u zich nog meer open stellen naar uw collega's?

Kijk om u heen. Iedereen heeft gehoord wat u hoorde. Maar niemand heeft ervaren wat u heeft ervaren.

Goedemorgen. Wat fijn dat u er bent.

Wat schrijft u terug? Wat wilt u hier achterlaten?

Ontspan uw lichaam helemaal.

We vragen u het thema OPEN vandaag ten volle te ervaren.

U staat even stil. Kijk om u heen, luister en geniet.

Besteed geen aandacht aan het onderdrukken van negatieve gedachten.

Stelt u zich voor dat u bij een deur komt, een grote zware deur.

Adem nog een keer diep in en uit. We wensen u een prachtige dag.

Kim Wissink: “Bij de deelsessie forensische zorg en de rechtbank onderkennen rechters en de Officier van Justitie verschil in attitude bij rechters. Dat was echt open!”

Noura El Khattab: “Het was voor mij een eye-opener dat er theater in de FPZ wordt gegeven. Vaak weet je niet wat zich achter deuren afspeelt.”

Open gesprek met Meral Uslu en Maria Mok over hun prijswinnende documentaire

De longstay van binnen

Meral Uslu en Maria Mok wonnen met hun documentaire Longstay uit 2009 een Gouden Tegel. Tijdens plenaire afsluiting van ‘Open’ bespraken ze hun ervaringen aan de hand van beelden uit de documentaire. Wij spraken de maaksters ook apart over de achtergronden van Longstay.

Tekst Frank Wijvekate

Waarom wilden jullie een documentaire over dit onderwerp maken?

“Oorspronkelijk wilden we meer weten over mannen in gevangenschap. Hoe voelt het om een bepaalde periode opgesloten te zitten? Toen hoorden we over de longstay en gingen we een stap verder: hoe is het om te weten dat je de rest van je leven gevangen zit en nooit meer vrij komt? Via Wim Anker kwamen we in contact met directeur Peter Braun van Corridor in Zeeland. Hij gaf ons ons idee direct zitten.

Maria Mok en Meral Uslu

vormen een succesvol documentaire-duo sinds 2007. In dat jaar maakten ze Kruispost, over een medische praktijk in hartje Amsterdam die bestemd is voor mensen zonder ziektekostenverzekering. Longstay dateert uit 2009. In de jaren daarna volgden onder andere het tweeluik Anker en Anker over de strafpleitende Friese tweelingbroers, en De verdediging van Robert M.

We mochten in negen maanden tijd bijna alles filmen wat we wilden. Alleen geen dossiers. En we moesten zorgvuldig omgaan met de misdaden die de mannen gepleegd hadden. Niet over doorvragen, alleen terloops ter sprake brengen en dan zouden we wel zien wie er op reageerden. Drie hebben inderdaad verteld wat ze hebben gedaan.”

Jullie hebben negen mannen gefilmd. Hoe kwamen jullie juist bij hen uit?

“Van de veertig mannen die in Corridor verbleven, waren sommigen zwaar psychotisch. Die zaten de hele dag op hun kamer. Praten met ze was zinloos. Van anderen was het delict te recent. Met de mannen in de film konden we goed verder en hadden we ook een klik.”

Hoe was het de eerste keer om daar te zijn?

“Heftig. We liepen er rond en wisten niet wat we moesten verwachten. Ja, dat TBS’ers eng zijn en vreselijke dingen hebben gedaan. Maar het werden gewone mensen. Mannen met wie je kan lachen, die gefrustreerd en nukkig zijn, of juist de moed erin houden. Dat wilden we ook in de documentaire overbrengen.”

Nooit bang geweest?

“Eén keer. We liepen met z’n tweeën door een gang. We hoorden voetstappen en zagen een onbekende man. Toen kregen we het spaans benauwd. We gingen snel een hok binnen waar normaal bewakers zaten, maar er was niemand. Het was net een horrorfilm. Achteraf hoorden we dat de leiding van Corridor wel vaker bezorgd om ons was. Dan zaten we buiten gezellig met een paar mannen een sigaretje te roken en werden we van alle kanten in de gaten gehouden zonder dat we het door hadden.”

Met een aantal mannen kregen jullie een band. Met wie het meest, Maria?

“Willem de houthakker. Een zachtmoedige, gevoelige man. Zijn afgrijselijke jeugd heeft hem kapot gemaakt en psychisch beschadigd. Hij mediteert en denkt veel na over zichzelf en over wat hij heeft aangericht. Nooit gedacht dat ik zo’n man zo leuk zou kunnen vinden.”

En jij, Meral?

“Rudy, de donkere jongen. Je kunt je niet voorstellen dat hij daar zit. Hij is leuk, gezellig,

Meral Uslu en Maria Mok in gesprek op het FFZ 2014.

“TBS’ers zijn eng en hebben vreselijke dingen gedaan. Maar al snel werden het gewone mensen”

aantrekkelijk. Maar toen we hem in zijn rechtszaak volgden, begrepen we dat hij echt gestoord is. Dat hij misdaden heeft gepleegd die je verstand te boven gaan. Dat het met hem helemaal mis gaat als hij zijn pillen niet slikt of gaat blowen.”

Waar hebben jullie je oprecht over verbaasd?

“Over hoeveel vrijheid de mannen krijgen en dat ze in een soort dorpsgemeenschap leven zonder vaste regeltjes. Maar ook: het gemak

en sympathie waarmee het personeel met de bewoners omgaat. In het begin, toen we veel mannen nog niet kenden, wisten we niet altijd of we nou stonden te roken met een longstayer of met een medewerker. Dan was-ie weg en dan keken we elkaar aan: was dat er nou eentje die hier werkt? Ook: hoe de mannen eigenlijk altijd op hun tellen moeten passen. Zelfs nu ze in de longstay zitten. Alles wat ze zeggen, hun hele gedrag, is op een bepaalde manier verdacht en wordt door hun verzorgers volgens een diagnostisch patroon geïnterpreteerd. Je ontkomt er nauwelijks aan.”

Hebben jullie de mannen naderhand nog teruggezien?

“Jazeker. Onder andere toen we onze Gouden Tegel lieten zien en bij hen achterlieten.”

Longstay op YouTube bekijken?

<http://www.youtube.com/watch?v=iCMtzynK9jg>

Christel Lindeijer: "Het was een fantastisch verzorgde dag: van catering tot locatie. Het enthousiasme van de deelnemers was letterlijk voelbaar."

Ton Bierens: "Ik was geraakt door het gesprek met de documentairemakers Uslu en Mok. De longstay is een wereld die ik heel bijzonder vind."

Theater in het FPK

'Achter gesloten deuren'. Een aangrijpende voorstelling die een gezicht en stem geeft aan mensen die werken en behandeld worden in de FPK. Tijdens de workshop zien we stukjes uit de voorstelling, gespeeld door patiënten en behandelaars. Daarnaast vinden er livesketches op het podium plaats. Een recensie in one-liners.

Tekst Frank Wijvekate | **Beeld** Sanneke Fisser

Gezongen: "En ik vertel mijn waarheid keer op keer, en je zal zien, het wordt vanzelf geen leugen meer."

Een behandelaar over een zeer geweldadige patiënt: "Hij is al genoeg gestraft om wie hij is."

Dezelfde behandelaar over een vrouwelijk patiënt: "Ze wil dat we alles opschrijven zoals zij dat wil. Maar dat kan natuurlijk niet."

Een patiënt: "Ik heb een man in elkaar

getrapt. En nu vinden ze dat ik verantwoordelijkheid voor mijn gedrag moet nemen. Maar weten ze wel hoe moeilijk dat is?"

Over pornografie: "Porno beleef je in je eentje. De opwindende gaat samen met iets stiekems."

Een vrouw: "We willen geen inwisselbare lichamen zijn. We willen serieus genomen worden."

De mannen: "Zie je wel, haha, serieus geno-

men worden....!"

Een jonge patiënt: "Daar zit je dan, met al die mensen om je heen die niet lekker in hun vel zitten. Dat kán niet goed gaan."

Dezelfde jongen: "Ik wil niet sterven als een kluizenaar. Ik wil gewoon leven."

Reactie uit de zaal: "Ik ben zelf behandelaar. Het komt echt binnen, goed om het verhaal eens van de andere kant te horen."

Een vraag uit het publiek: "Was het moeilijk om spelers te vinden?"

Jos Spijkers, regisseur: "Wel onder het personeel. Dan schrok het script toch af.

Vijftig jaar geleden voor het eerst op de Nederlandse televisie: de spelshow 'Wie van de Drie'. Wie kent het niet? Speciaal voor het FFZ 2014 haalde Trajectum de populaire spelshow weer uit de kast, trok het een nieuw jasje aan en vroeg het publiek: "Wie van de drie is de echte Forensisch ACT/LVB medewerker?"

Tekst Karlijn Broekhuizen | **Beeld** Sanneke Fisser

Op het podium werd de fictieve figuur René(e) Jansen die in drievoud aanwezig was, een vragenvuur aan de schenen gelegd. Met kennisvragen en vragen over de dagelijkse praktijk - die zowel vanuit de zaal als via Twitter binnenkwamen - werd de drie kandidaten het hemd van het lijf gevraagd. Tja, en wie uiteindelijk de echte René(e) Jansen was? Dan

had u er toch echt bij moeten zijn...

Tijdens het FACT Nederland congres in september 2013 werd de spelshow in een TEDx-sessie gepresenteerd. De deskundige jury was enthousiast en beloofde 'Wie van de Drie' met een derde prijs.

OPEN BLIKKEN

Fleur Stadhouders: "De quote dat mensen geen monsters zijn, ook al hebben ze monsterlijke dingen gedaan, is mij het meest bijgebleven."

Fleur Stadhouders - GGZ NHN

David Laseur - Van der Hoeven Kliniek

Boy Noya - Parnassia groep

Carsten Herstel - Algemeen Directeur NIFP

Ilja Schuijt - GGZ NHN

Paul Wolbink - GGZ Breburg

Sammy Peter - GGZ Breburg

Benyouness Cherif - Humanitas DMH

Irene Joziassie - P.I. Vught

OPEN RECENSIES

Deelnemers beoordelen workshops

Joris Letanche: "Ik vond het opvallend dat de verschillen tussen de regio's zo groot zijn. We kunnen nog veel van elkaar leren."

★★★★★

Wie: Michiel Koenen, psychomotorisch therapeut

Volgde de workshop:

Veroordeeld zijn tot elkaar in therapie

Inhoud: "Hoe kun je een cliënt motiveren die in een verplicht kader in therapie moet? Hoe kom je van moeten naar willen?"

Conclusie: "Bijzondere ervaring, iets te moeten wat je niet wilt. Nuttige voorbeelden gekregen van wat je niet moet doen en hoe je mensen motiveert. Ben enthousiast geworden en wil er meer over lezen."

★★★★★

Wie: Gerben Roefs, muziektherapeut

Volgde de workshop:

Plenaire start

Inhoud: "We stellen ons open voor de dag. Loungemuziek wordt gevolgd door R&B, het tempo gaat omhoog, alsof stijlen zich voor elkaar openen. Eerst wordt er nog gelachen. Dan wordt het stil en gaan we ons ontspannen."

Conclusie: "Het is iets leuks. Het is iets anders dan anders."

★★★★★

Wie: Stephanie Burrie, GGZ-NHN

Volgde de workshop: Hoe is het nou met Stop it now!

Inhoud: "De Waag lanceerde een jaar geleden 'Stop it now', een hulplijn voor pedofielen die worstelen met hun verlangens. Hoe is het er nou mee?"

Conclusie: "Voor de Herstel werkplaats Heiloo is het van groot belang onze bezoekers op 'Stop it now' te attenderen. Zo bieden wij samen ondersteuning in 'de weg naar herstel'"

★★★★★

Wie: Yvette Eversdijk, Hoofd Individuele Jeugdzaken OJI/IJZ

Volgde de workshop: Jong volwassenen? Gebruik indicatiecriteria adolescentenstrafrecht

Inhoud: "Ging over wanneer je bij de doelgroep 18-23 jarigen kiest voor het jeugd- of voor het volwassenenstrafrecht. Met behandeling van een casus, en uitleg over de criteria."

Conclusie: "Er is nog geen eenduidig beeld. Hopelijk worden de afwegingen transparant. Er is nog veel onbekendheid over jeugdrecht. Mijn zorg? Onbekend maakt onbemind."

★★★★★

Wie: Joke Wijnen, GGZ Noord-Holland Noord

Volgde de workshop:

Gezond in seks

Inhoud: "De sessie gaf een indruk van groepsbehandeling voor mensen met seksueel afwijkend gedrag en liet enkele werkvormen zien"

Conclusie: "De workshop gaf mooi aan dat niet zozeer seksueel afwijkend gedrag an sich aangepakt moet worden. Het verhaal zette aan tot nadenken over eigen normen ten aanzien van seksualiteit en nuanceerde het woord 'afwijkend'. Doel van de behandeling: het aanleren van gezond seksueel gedrag in plaats van het afleren van seksueel probleemgedrag."

★★★★★

Wie: Laurens Vissers, LFPZ Vught

Volgde de workshop:

Een open gesprek met de suicidale patiënt in het Penitentiair Psychiatrisch Centrum

Inhoud: "De workshop ging over een elektronische leermodule voor werknemers om hen up-to-date te houden aangaande hun kennis over suicidale patiënten. De module is ook een hulpmiddel om hen de signalen te laten herkennen?"

Conclusie: "Ik denk dat het een goed en leerzaam systeem is. Je kunt simpel en snel toetsen of je kennis over deze patiënten nog toereikend is. Aandachtspunt: schrijf de module ook voor vrouwelijke en/of LVG patiënten."

★★★★★

Wie: Gerben Halfwerk, DJI DForzo

Volgde de workshop: Alles open. Of toch niet?

Inhoud: "Aan de hand van acht dilemma's gingen we met elkaar argumenten bedenken voor verschillende handelwijzen rondom informatieverspreiding en vertrouwelijke gegevens binnen een team."

Conclusie: "Ik heb geleerd dat je juist handelt als je alles maar aan patiënten kunt uitlegen."

★★★★★

Volgde de workshop:

Tegengestelde belangen?

Media en de forensische zorg

Inhoud: "Hoe komt nieuws rond de forensische zorg tot stand? En hoe neemt een journalist zijn verantwoordelijkheid? Over documentaires in Nederland en België."

Conclusie: "Mij is duidelijk geworden dat in Nederland documentaires gemaakt worden aan de hand van contracten. In België gebeurt dat op basis van vertrouwen. Dat laatste is mijn inziens 'open'."

GUUS DE ROOIJ:

"Ik kon niet kiezen. Het aanbod was zo groot. Klasse!"

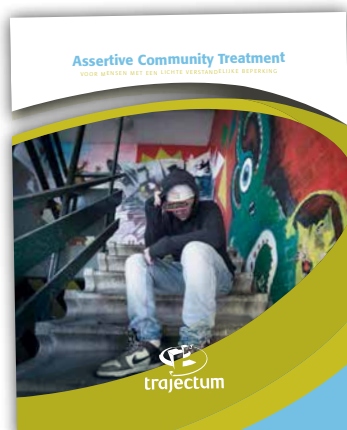
Berdi Veenhuis: “De debatten waren stuk voor stuk leerzaam, inspirerend en praktisch.”

Myrthe van Nieuwenhuyzen: “Veel mensen hebben een kijkje in hun keuken gegeven. Die openheid was inspirerend.”

Een kijkje op het ervaringsterras

Op het Ervaringsterras stonden de hele dag deelnemers open voor de presentaties, folders, boekwerken en bewegende beelden van uiteenlopende standhouders uit de wereld van de forensische zorg.

Behandeling van cliënten met SG-LVB

Mensen met een lichte verstandelijke beperking en onbegrepen, risicovol gedrag (SG-LVB) zijn lastig te handelen en begeleiden. Zeker als ze ook nog een forensische achtergrond hebben. Maar het kán wel. Trajectum presenteerde op haar stand een aantal onderdelen van haar succesvolle behandelaanbod. Verder troffen we er diverse handboeken en filmpjes aan, onder andere over de onderwerpen verslaving, agressie en therapeutisch milieu.

Wederzijdse deskundigheidsbevordering

Dat we binnen ons vakgebied veel van elkaar kunnen leren, bewijst feitelijk de hele opzet van het Festival Forensische zorg. PI Vught en de Woenselse Poort Eindhoven brengen het ook op andere dagen in praktijk. Zij vertelden alles over de uitwisseling van personeel. Van best-practices tot hobbels. Belangrijkste voordeel: wederzijdse deskundigheidsbevordering. In 2014 gaat een derde partij meedoen. Wordt vervolgt, dus.

Het kleurenpaspoort der ontwikkeling

Terwijl Maslow in 1943 zijn behoeftenpyramide publiceerde, ontwikkelde zijn klasgenoot Graves de ‘cyclic levels of existence’ - een theorie over volwassen menselijke ontwikkeling. Volgens Graves ontwikkelen we ons allemaal via vergelijkbare fasen, die hij verschillende kleuren gaf. Het opleidingsinstituut DJI maakte er een eigen kleurenpaspoort van en trok daar veel bejaks mee op het Ervaringsplein.

Uit de Longstay? Het kan!

Uitstroom uit de Langdurige Forensisch Psychiatrische zorg (voorheen Longstay)? Bestaat niet, roepen en denken velen. Daar denken specialisten van de Pompestichting heel anders over. Aan de hand van videofragmenten, grafieken en foto's lieten ze zien hoe ze longstayers weer terug de behandeling in krijgen of naar een GGZ woonvoorziening kunnen overplaatsen. Sceptische blikken maakten (hier en daar) plaats voor instemmende knikken.

Bijzondere woonvoorziening voor zedendelinquenten

Het behandelteam De Weerd van de Van der Hoeven Kliniek in Utrecht liet zien hoe je de behandelduur van TBS'ers kan verkorten. Zelfs van zedendelinquenten. En zonder dat dit het recidiverisico verhoogt. Ja, transmuraal wonen blijkt ook bij deze zeer lastige groep te kunnen. Op het ervaringsterras gaven medewerkers van De Weerd belangstellenden een kijkje in de wereld van hun bijzondere woonvoorziening.

WAT GEBEURT ER OP SOCIALE MEDIA?

@MirandaPijning

Interessante gesprekken met ketenpartners op Festival Forensische zorg.

@WouterKorff

Vanmiddag gesproken over terugkerende zedendelinquenten en hun resocialisatie op het Festival Forensische Zorg 2014 in Utrecht.

@Lieke Vogelzang

Ludieke opening #festival Forensische zorg. Nu de eerste ronde. We zijn er klaar voor.

@RIBWgroepOverijssel Nu bij Festival Forensische zorg. Stilstaan en nadenken over onze verantwoordelijkheid voor mensen die ook gewoon inwoner zijn. Benieuwd!

@IrisvdHauten

E-mental health in de forensische zorg werkt. Nog wat onwennigheid in de sector maar de ervaringen zijn positief! #ffz

@spitznu

Documentairemakers vertellen over hun fascinatie voor tbs

OPEN ONTMOETINGEN

Twee willekeurige deelnemers met elkaar in gesprek.

Maureen Biharie: "Na deze dag heb ik het idee dat we er sámen voor staan."

Jan Lieuwma: "De workshop over de behandeling van vrouwen was dynamisch; mooi die verschillende casussen, dat maakte het levend."

Jonathan Douma, Stichting Verslavingsreclassering GGZ, en John Cordia, NIPF/IFZ.

Wat betekent de zin 'Leef een goed leven' volgens jou?

JD: "Voor mij betekent het leven dat voor jezelf zo aangenaam mogelijk is. Met een leuke baan en een leuk gezin."
JC: "Ik zie het meer in termen van welzijn. Zowel in een flat als in een psychiatrisch ziekenhuis kun je je welbevinden."
JD: "Ja, als je als veelpleger je heroïneverslaving met methadon onder controle kunt krijgen, kan dat al winst zijn, voor jezelf en voor de maatschappij."
JC: "Dat is ook het goede aan een instelling als Woodstock. Het geeft al een betere kwaliteit van leven als je niet meer in het geniep op straat hoeft te rommelen."
JD: "Of uiteindelijk iedereen goed wil leven? Ik denk het wel. Niemand kiest bewust voor de misdaad."
JC: "Dat is ook nog eens een kwestie van toeval. De één jat een donut bij V&D en wordt vervolgd, de ander wordt door een bekende wijkagent betrappt die een lans voor hem breekt bij de officier. Voorkennis bepaalt hier wie goed leeft en wie niet..."

Daphne van de Langenberg, GGZ-NHN, en Jos Spijkers, theatermaker bij Stichting 't Zwerk.

Geloof je echt dat criminelen kunnen rehabiliteren in de gevangenis?

DL: "Nee, dat geloof ik niet. Je zit in een omgeving met andere criminelen, wordt nergens voor behandeld, er is niemand die je helpt, nee hoor."
JS: "Ik heb drie jaar voorstellingen voor en in gevangenissen gemaakt. De mensen die ik erin zag komen, kwamen er op dezelfde manier weer uit. Gefrustreerden bleven gefrustreerd, kwetsbaren bleven kwetsbaar."
DL: "Rehabiliteren is toch ook niet het doel van een gevangenis? Je zit je straf uit, punt."
JS: "Nou, er zijn natuurlijk ook wel mensen die door het verblijf in de cel de volgende keer wel beter uitkijken. Die zich realiseren dat ze thuis een vrouw en kinderen hebben en op een gegeven moment wel zijn uitge-raasd. Maar de jongens die dik geld aan de misdaad verdienen, trekken zich nergens wat van aan."
DL: "Precies, de draaideurcriminelen. Een man die z'n vrouw vermoordt, ja dat ligt anders."
JS: "Zo'n misdaad duwt, poëtisch gezegd, anders tegen het innerlijk."

Marcel Woord, communicatieadviseur bij Pallier, en Erik Bulten, hoofd Diagnostiek, Onderzoek en Opleiding bij de Pompestichting.

Denk je dat er een systeem voor doodstraf ontwikkeld kan worden, waar onschuldige mensen nooit de dupe van worden?

EB: "Nee. Kan niet. Punt."
MW: "Mee eens."
EB: "Als in Nederland ooit de doodstraf wordt ingevoerd, dan zeg ik binnen 0,1 seconde mijn baan op."
MW: "En met jou velen in de sector, vermoed ik."
EB: "Laatst heb ik in San Francisco gaskamers gezien waarin mensen ter dood worden gebracht. Een gifgroene capsule met ronde ramen. Met knikkende knieën liep ik daar rond. Vooral als je beseft dat buiten het publiek zit toe te kijken. 'Hoe kunt u hier uw werk doen', vroeg ik een bewaarder. Hij zei: 'Wij leven hier in een cultuur waarin alles je eigen verantwoordelijkheid is'. No mercy."
MW: "Een hoop mensen waar wij mee werken zouden in de VS in aanmerking komen voor de doodstraf. Daar zitten de gevangenen ook nog vol met mensen die alleen maar ziek zijn en nog zieker worden."
EB: "Wij zijn in staat met onze manier van werken ingewikkelde thema's op te lossen. Daarbij hebben we een mooie balans gevonden tussen het ziekteaspect en de risico's."
MW: "We moeten trots zijn op ons forensische systeem."
EB: "Amen."

Feriz Akarsu, Zorggroep Stad & Ommeland, en Rina Bennenbroek, De Woenselse Poort

Wat is volgens jou de belangrijkste oorzaak van crimineel gedrag?

FA: "Het kapitalistische systeem, zonder twijfel! Zodra mensen betalingsachterstanden hebben, gaat het van kwaad tot erger. Er komen incassokosten bij en voor je het weet zit je in een negatieve spiraal."
RB: "Aha, dus we hebben het over financiële criminaliteit? Maar dat mensen door het kapitalisme gaan stelen, gaat me wat ver."
FA: "Ja, mensen hebben ook beperkingen waardoor ze hun financiën niet kunnen overzien. Gemeenten en maatschappelijk werkers moeten die signalen opvangen."
RB: "Oké. Maar zullen we het nu even over andere criminaliteit hebben? Brandstichting? Moord?"
FA: "Prima. Waar gebeurd: een cliënt werd jarenlang geterroriseerd door een bende. Ze chanteerden hem, hij moest een moord voor ze plegen."
RB: "Dat is heel naar. Maar hoe kwam hij in dat circuit terecht? Dat is dan toch een keuze?"
FA: "Dan maar weer naar de financiële criminaliteit."
RB: "Alweer?"
FA: "Neem zorgverzekeringen. Veel mensen zien door de bomen het bos niet meer. Ze kunnen de premie niet meer betalen. Dan lonkt de misdaad."
RB: "Ja ja, maar dat is toch maar een kleine groep?"
FA: "En weet je waar dat door komt? De marktwerking in de zorg. Oftewel: het kapitalistische systeem..."

Jessie Veenhoven, Trajectum, en Ina Berkhof, Reclassering Utrecht

Als je één wet kon maken die iedereen moest naleven, welke zou dat dan zijn?

JV: "Moeilijke vraag. Iets met normen en waarden."
IB: "In elk geval moet het woord gelijkheid erin. Gelijke behandeling van mensen ongeacht ras, kleur, religie, leeftijd en geaardheid. Dan zijn we al een heel eind op weg."
JV: "Dat denk ik ook. Ik zou erin opnemen dat je iedereen in zijn of haar eigen waarde laat, zolang het maar niet schadelijk is voor de omgeving. Dan mag je alles geloven wat je wilt."
IB: "De grens ligt bij gelijkheid. Je mag de één niet boven de ander stellen."
JV: "Gelukkig leven we in Nederland. Je mag hier alles zeggen en dat moet ook".
IB: "Kijk, het gaat erom dat je mensen niet uitsluit. Zo hebben scholen recht op hun eigen identiteit."
JV: "Een atheïstisch gezin moet dus naar een Islamitische school kunnen."
IB: "En een atheïstische leraar op een Islamitische school? Dat vraag ik me af."
JV: "Ja, zolang je het gedachtengoed kunt uitdragen, mag de school jou niet weigeren."
IB: "Als ik er wat langer over nadenk, denk ik dat er bij een goede wet altijd een gebied is waarover je kunt discussiëren."
JV: "Het is niet zwart-wit hè? Je zoekt altijd naar de randen."

Geraldine Hendriks, FPC Veldzicht, en David Lasseur, Van der Hoeven Kliniek

Zijn mensen volgens de natuur goed of slecht?

DL: "Wat denk jij?"
GH: "Ik denk goed."
DL: "Waarom?"
GH: "Omdat ik dat wil. Ik denk dat mensen 'schoon' geboren worden."
DL: "Dat denk ik ook hoor, je wilt als mens toch ook goed doen? Ja en wat dat dan is? Goed is als je het goede voor hebt met een ander. En vergeet jezelf niet!"
GH: "Denk je niet dat een goed mens altijd probeert te handelen naar vermogen? Ook al lukt dat niet altijd, een mens wil altijd het beste uit zichzelf halen."
DL: "Slecht gedrag is aangeleerd, een reactie op iets. Als een baby huult om melk en je laat na het te voeden, dan gaat het verkeerd."
GH: "Ja, zo'n reactie kan van alles zijn: opvoeding, een trauma, of een gebeurtenis op straat."
DL: "Een mens is niet slecht, maar gedraagt zich slecht. Daarom is ook het grootste gedeelte van forensische patiënten te behandelen of in elk geval te begeleiden."
GH: "Ik eindig ook positief: alles wat aangeleerd is, is ook wel weer af te leren. Slecht hoeft niet altijd slecht te blijven."

open

We danken alle sprekers, standhouders, deelnemers en de mensen van DeFabrique voor hun bijdrage aan het Festival Forensische zorg 2014. Deze dag heeft ons dichterbij elkaar gebracht en laten zien wat OPEN voor ons dagelijks werk betekent, voor de toekomst van ons vak én natuurlijk voor de patiënten. Graag tot volgend jaar!

